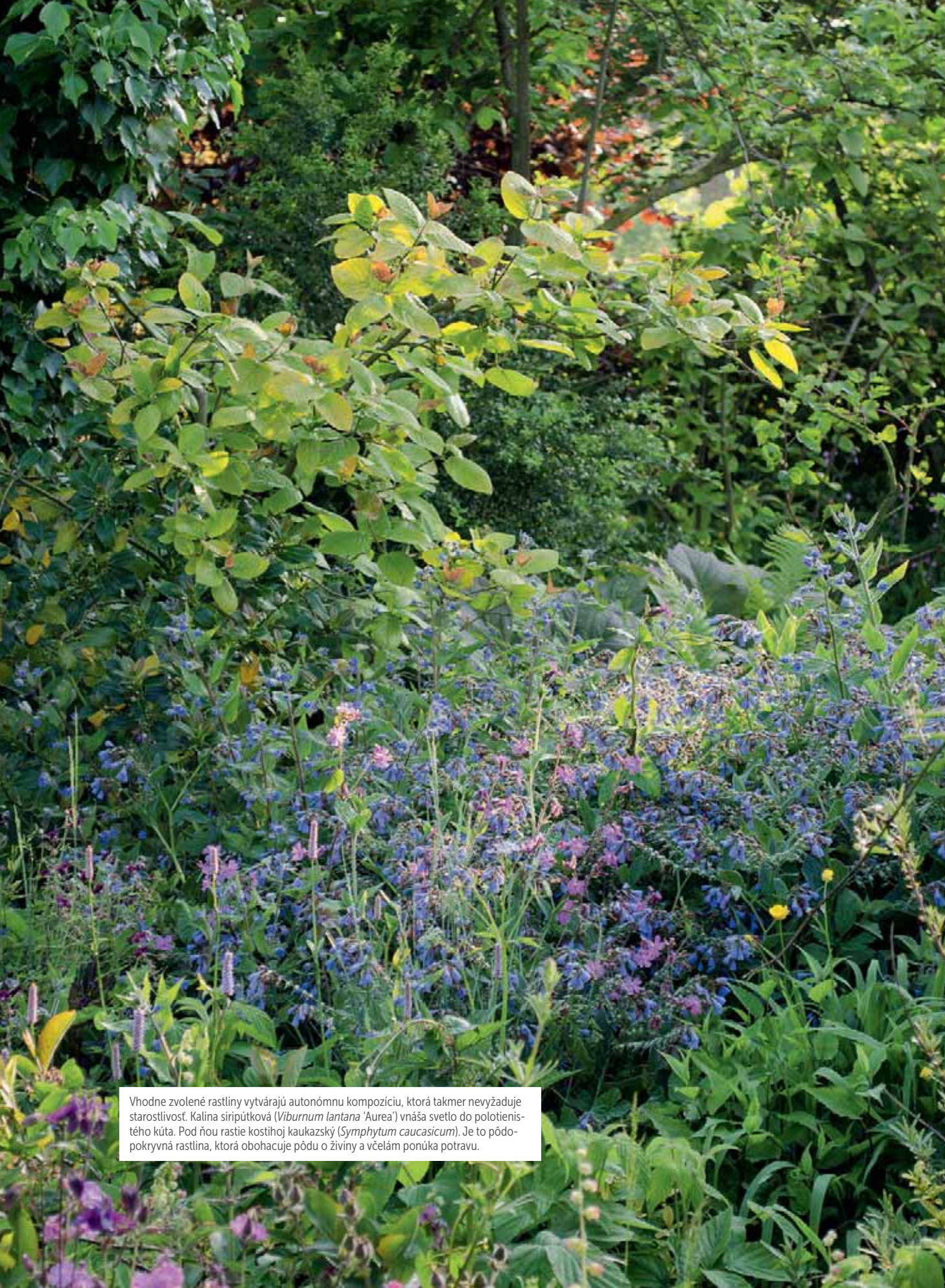

Didier Willery
ČO KDE PESTOVAŤ?
Veľký záhradný plánovač
1 900 záhradných rastlín pre každé miesto v záhrade

ČO KDE PESTOVAŤ?

Veľký záhradný plánovač

Vhodne zvolené rastliny vytvárajú autonómnu kompozíciu, ktorá takmer nevyžaduje starostlivosť. Kalina siripútková (*Viburnum lantana* 'Aurea') vnáša svetlo do polotieneného kúta. Pod ňou rastie kostihoj kaukazský (*Symphytum caucasicum*). Je to pôdopokryvná rastlina, ktorá obohacuje pôdu o živiny a včelám ponúka potravu.

Didier Willery

ČO KDE PESTOVAŤ?

Veľký záhradný plánovač

1 900 záhradných rastlín
pre každé miesto v záhrade

Preložila Katarina Bobríková

PRÍRODA

Správna rastlina na pravom mieste 7

KALENDÁR KVETOV 14

Január až polovica februára 16
Polovica februára až koniec marca 22
Koniec marca až začiatok mája 30
Máj až začiatok júna 42
Polovica júna až koniec júla 54
August až polovica septembra 64
September a október 70
November a december 76
Dlho kvitnúce rastliny 78

Poznámka:
Informácie v kapitole *Kalendár kvetov* neznamenajú, že rastlina kvitne výlučne v uvedenom období. Možné je aj dlhšie obdobie kvitnutia, čo je v knihe zodpovedajúcim spôsobom uvedené.

FARBA A VÔŇA KVETOV 80

Biele kvety 82
Zelené kvety 92
Svetložlté kvety 94
Žlté kvety 98
Oranžové kvety 104
Červené kvety 110
Purpurové a čierne kvety 116
Fialové kvety 120
Modré kvety 124
Tmavoružové a magentové kvety 130
Kvety slezovej farby 134
Ružové kvety 136
Voňavé kvety 148
Nepoznaní producenti nektáru 160
Jedlé kvety 162

❄ obmedzená mrazuvzdornosť
▲◄►▼ upozornenie na umiestnenie obrázka rastliny

Obsah

LISTY, PLODY, KÔRA 164

Nevšedné vždyzelené rastliny 166
Veľké listy 170
Laločnaté, perovito delené a perovito zložené listy 174
Modré listy 176
Striebristé listy 182
Listy s bielym okrajom 188
Bielo mramorované listy 194
Listy zlatistej farby 198
Listy so žltým okrajom 206
Žltý stred listu 210
Žlto mramorované listy 212
Bronzovo a medeno sfarbené listy 214
Purpurové listy 216
Čierne listy 222
Ružové a ružovo panašované listy 224
Žlté jesenné sfarbenie 226
Oranžové jesenné sfarbenie 228
Červené jesenné sfarbenie 230
Ružové jesenné sfarbenie 232
Skoré pučanie listov 236
Voňavé listy 238
Jedlé listy 242
Biele a ružové plody 244
Žlté a oranžové plody 246
Červené plody 248
Modré a čierne plody 250
Plody usychajúce na rastline 252
Dekoratívne a jedlé plody 254
Biela a žltá kôra 256
Oranžová a červená kôra 258
Purpurová a čierna kôra 260
Zelená a pruhovaná kôra 262
Kôra škoricovej farby alebo mramorovaná 264
Tŕne, ostne, korok 266
Pokrútené konáre 268

HABITUS A VEĽKOSŤ 270

Vzpriamené, stĺpovité, vejárovité 272
Prirodzene guľovité 276
Plazivé 278
Rozložité, etážovité 280
Previsnuté 282
Dáždnikovité 284
Ružice 286
Koreňové odnože 288
Rastliny podľa výšky 292

STANOVIŠTIA A ŠPECIÁLNE VYUŽITIE 298

Pobrežie 300
Podrast a tieň 304
Veterné stanovištia 314
Kvalitné záhradné pôdy 318
Kyslé pôdy 322
Pôdy s vysokým podielom vápnika 330
Priepustné pôdy 336
Ílovité pôdy 342
Permanentne vlhké pôdy 346
Vodné a močiarne rastliny 352
Rastliny, ktoré hnoja pôdu 356
Črepníky, nádoby a patiá 360
Živé ploty 364
Pôdopokryvné rastliny 368

Register 374
Poďakovanie 382

Kvitnúce kríky alebo kríky s farebnými listami dodávajú výsadbe objem a záhonom štruktúru, pričom znásobujú krásu trvaliek. Kvety sú vždy bonusom. Na obrázku je *Buddleja* 'Nanho White' a *Olearia* × *haastii*.

Správna rastlina na pravom mieste

Záhrada je často veľmi osobné dobrodružstvo. Celé roky vzniká koexistenciou rastlín, ktoré v nej pristáli náhodne, napríklad vietor privial semienka, alebo sme ich získali zámerne v ovocnej či okrasnej škôlke, v záhradníctve alebo na internete (z ktorého sa časom stal obrovský katalóg rastlín). Práca záhradkára spočíva teda už iba v tom, aby na stanovišti, ktoré rastline určil, jej poskytol potrebnú starostlivosť. Potom sa jej bude dariť. Stačí trocha vedomostí, trpezlivosti a času (a, samozrejme, aj finančných prostriedkov).

Ak však starostlivosť o rastliny obmedzíme alebo poľavíme vo svojom pestovateľskom úsilí, rastlinky zoslabnú, postihnú ich rôzne choroby, respektíve vôbec neprežijú, a to najmä vtedy, keď pôda a klíma nevyhovujú ich potrebám stopercentne. Potom nastáva fáza pokus/omyl. Skúšame ošetrovanie a hnojenie, bohatú zálievku v lete, ochranu proti mrazu v zime či drastické prerezávanie bohato rastúcich druhov na malej ploche. Tvrdo pracujeme a komplikujeme si život, napriek tomu záhrada čím ďalej, tým viac stráca lesk. Pre záhradkárov, najmä pre nováčikov, to nie je práve povzbudivé.

Jestvuje však jednoduchý tip, vďaka ktorému si môžeme ušetriť sklamanie v záhrade alebo na verejných zelených plochách. **Stačí, ak rastlinám vyberieme stanovište na základe jestvujúcich podmienok.** Je to pravidlo, ktoré nám pomôže vybrať pre každú problémovú situáciu najvhodnejšie rastliny. Ílovitá pôda? Veľmi vápenatá? Veľmi suchá alebo premočená? To je úplne jedno! Poznáme rastliny, ktoré sú prispôsobené životu v týchto ťažkých podmienkach. Energia vynaložená na ich vyhľadanie vyváži to, že ich pestovanie je potom jednoduché. Nepotrebujú množstvo substrátu ani hnojív a takmer nevyžadujú starostlivosť. Má to teda samé výhody!

Nezabúdame pritom ani na vkus záhradkára. Hoci vyberá rastliny podľa ich nárokov na stanovište, jeho možnosti nemusia byť obmedzené. Nič mu nebráni, aby výber pre plánovaný projekt prispôsobil svojmu štýlu, obľúbenej farbe alebo estetickému cíteniu. Obľubujete červené kvety? Alebo máte radšej modré? Nebojte sa, zaiste nájdete najvhodnejšie rastliny v obľúbenej farbe, a to roztriedené podľa ročných období, v ktorých ich záplavu môžete v záhrade očakávať. Keďže záhrada by mala byť rozkvitnutá po celý rok a ročné obdobia sa dajú jasne definovať, veľká časť tejto knihy je venovaná presnému kalendáru výsadby. Všetky dôležité kvitnúce rastliny si môžete vyberať počas jednej z ôsmich fáz každoročného hlavného obdobia kvitnutia. Pre najdôležitejšie záhradné rastliny v ňom nájdete dokonca výber skoro alebo neskoro kvitnúcich odrôd, čím predĺžite obdobie kvitnutia.

„Správna rastlina na pravom mieste." Tak znie motto záhradkára, ktorý sa stará o pohodu rastlín rovnako ako o tú svoju. Ak sa budeme držať uvedeného pravidla, záhradkárčenie sa stane hračkou. Budeme sa tešiť z prostredia, ktoré sme vytvorili pomocou obľúbených rastlín. Veľmi žiadaní sú aj krajinní architekti, ktorí v súčasnosti vytvárajú jedinečné záhrady, parky a ulice. Všetko musí byť originálne, s nepatrnými záhradníckymi nárokmi a podľa možnosti odolné. Ak vhodná rastlina rastie na správnom stanovišti, pestovanie je malina. Pesticídy sú vtedy úplne nepotrebné, čo prospieva nám všetkým.

SUBJEKTÍVNY VÝBER

Príručka o rastlinách, ktorú práve držíte v rukách, zhŕňa časť mojich poznámok a pozorovaní za posledných tridsať rokov. Prirodzene, nie je ani všestranná, ani objektívna, usiluje sa však opisovať rastliny, ktoré nájdeme v záhradníctvach, hoci občas ich treba aj trochu hľadať. Výber obsahuje na jednej strane bežný, rozšírený sortiment, na strane druhej aj zriedkavé rastliny. Tu a tam sa nájdu i skutočne nezvyčajné druhy. Tie spravidla svoju krásu neprejavia okamžite, ale aj malé experimenty dokážu záhradkárov potešiť.

Môj výber obsahuje prevažne mrazuvzdorné druhy a odrody, teda rastliny, ktoré tolerujú teploty do mínus 10 °C. Niekde som si dovolil zaradiť aj skromnejšie druhy, ktoré by ten či onen záhradkár s radosťou raz vyskúšal alebo ich pestoval aspoň niekoľko vegetačných období. To je dôvod, prečo som – ako vo svojich iných knihách a opisoch – výber zaťažil nie úplne kontroverznými a nie celkom praktickými informáciami o mrazuvzdorných zónach. Rastliny pestujem severne od Loiry. Druhy, ktoré sú tam mrazuvzdorné, si túto vlastnosť zachovávajú aj vo väčšine iných regiónov s výnimkou vysokohorských. Vždy preto hovorím **o obmedzenej mrazuvzdornosti.** To znamená, že v určitých záhradách treba pre ne vytvoriť chránené stanovištia. Rastliny, ktoré v našich končinách nie sú dostatočne mrazuvzdorné, som označil symbolom ❄.

Aby sa našiel aspoň jeden rastlinný kandidát, prípadne dvaja, pri každom výberovom kritériu som sa usiloval ponúknuť rastliny vyžadujúce rôzne podmienky na stanovišti. Doplnkový výber sa vo všeobecnosti týka rastlín, ktoré sú opísané na inom mieste tejto knihy, ale vďaka registru ich jednoducho nájdete. Niektoré som, žiaľ, pre nedostatok miesta musel vynechať.

Uvedomte si, prosím, že tieto zaujímavé súpisy majú výhradne informatívny charakter, pretože nemôžu brať do úvahy lokálne odchýlky. Nijaký dobrý záhradkár, ani ten najlepší znalec rastlín, si nikdy nemôže byť istý, či sa rastline na zvolenom stanovišti bude dariť, aj keby všetky faktory boli a priori priaznivé. Záhradkárčenie nie je nijaká veda, hoci odporúčania sa nemusia v každom prípade ukázať ako precízne a správne, čo napokon nemá byť ospravedlnením za moju prípadnú neznalosť. Človek sa učí z chýb, najmä ak dokáže vyvodiť správne

VEĽMI ROZŠÍRENÁ RASTLINA ALEBO RARITA?
Kniha sa venuje najmä rastlinám, ktoré v súčasnosti nájdeme v obchodoch. Sortiment sa však rýchlo strieda, a preto nie je jednoduché určiť, ktorá rastlina je rozšírená a ktorá je raritou. Rastlina, ktorú minulý rok ponúkali zriedkavo, sa tento rok nachádza takmer v každej predajni s rastlinami, po tom, čo sa masovo rozmnožila *in vitro*. A o dva či tri roky možno opäť upadne do zabudnutia, lebo v laboratóriách vypestujú nové kultúry. Stavme sa, že druhy opísané v tejto knihe ako bezpečný nákup budú na trhu dostatočne dlho na to, aby si našli cestu do každej záhrady.

Kalykant Raulstonov (*Calycanthus* × *raulstonii* 'Venus') bol pred tromi rokmi veľmi zriedkavý. Dnes ho kúpite v takmer každom záhradníctve. Ktovie dokedy?

závery a prispôsobiť výber rastlín stanovišťu. Poveternostné a klimatické zvláštnosti niekedy spätne vysvetľujú zlyhania, rovnako tak stav koreňov v pôvodnom črepníku alebo prachnivenie koreňového kŕčika mladých stromov (pozri na str. 10). Môžete si však byť istí, že veľa rastlín je prispôsobivejších, než sa bežne predpokladá. Mnohé odrody určené do kyslých pôd sa pestujú ľahšie, ako by ste si mysleli.

Všetky uvedené zoznamy rastlín ponúkajú iba návrhy viazané na kritériá výberu. Nie sú absolútnym riešením. Nechcem sa zbavovať zodpovednosti, ale rád by som sa vyhol možným nepríjemným obvineniam. Väčšinu odporúčaných rastlín som pestoval alebo skúmal. Už samotná zmienka o nich sa za ne v záhradkárskych kruhoch prihovára. My, teda vydavateľ a ja, sme sa rozhodli vynechať veľmi zriedkavé rastliny, druhy veľmi citlivé na mráz a rastliny, ktorých pestovanie vyžaduje veľa energie a času. Napriek tomu zostal na výber obrovský sortiment rastlín. Ich voľbu by ste si preto mali veľmi dobre premyslieť...

RASTLINY PRE (TAKMER) KAŽDÚ VÝŠKU RASTU

Do knihy sme vybrali rastliny vhodné pre všetky vegetačné vrstvy, ktoré nájdeme v záhrade: stromy, kry, ihličnany, popínavé rastliny, trvalky vrátane papradí, tráv a vodných rastlín, cibuľoviny, jednoročné a dvojročné rastliny.

Keďže výber je obrovský, obmedzili sme sa na známe a zaznávané (teda zriedkavejšie, zato nesmierne zaujímavé) **jednoduché** rastliny. Vypadli rastliny, ktoré takmer nie sú mrazuvzdorné alebo majú vysoké nároky na pestovanie, napríklad dočasne potrebujú vyhrievaný skleník, ako sú mnohé jednoročné rastliny alebo mrazuvzdorné kvety. Platí to aj pre rastliny, ktorých pestovanie je nesmierne nákladné (napríklad georgíny). Hlavný dôraz v knihe kladieme na okrasné rastliny, pričom niektoré z nich sú aj jedlé (listy alebo kvety). Nezaradili sme do nej tradičné druhy zeleniny. Ich pestovanie v zeleninových záhradách nie je veľmi ovplyvnené faktormi stanovišťa.

NÁZVY RASTLÍN

V kalendári kvetov uvádzame veľký počet rastlín. Latinské botanické názvy jasne označujú druh s jeho charakteristikami a odlišujú ho od príbuzných druhov. Latinčiny sa báť nemusíte, pretože umožňuje jednoznačnú a medzinárodnú identifikáciu rastliny. S jej používaním sa zoznámite veľmi rýchlo. Keď za rodovým názvom stojí skratka sp., napríklad *Betula* sp., znamená to, že všetky brezy (druhy a odrody) zodpovedajú hľadanému kritériu, respektíve opis sa vzťahuje na všetky druhy a odrody rodu *Betula*. Ak teda nie sú uvedené jednotlivé druhy, text sa vzťahuje na všetkých zástupcov rodu.

Výrazne sme obmedzili aj výber odrôd niektorých rastlín, ako sú ruže, ľaliovky, pivonky a kosatce. Počet ich odrôd je taký obrovský, že nie je možné vyskúšať všetky odrody, aby ste našli tie, ktoré vyčnievajú z davu a majú potenciál stať sa odporúčanou a široko dostupnou záhradnou klasikou. Držal som sa preto osvedčených rastlín, ktoré sa vo všeobecnosti považujú za spoľahlivé, hoci tento zúžený výber v nijakom prípade nereprezentuje sortiment dostupný v súčasnosti.

DÔLEŽITÉ OPATRENIA PRE RASTLINY

Zaiste nie je potrebné, aby som veľmi podrobne vysvetľoval, ako sa sadia stromy, kry, trvalky alebo cibuľoviny. Rád by som však upriamil pozornosť na dve dôležité a často zanedbávané úlohy. Ak ich nevykonáme, neskôr spravidla nastanú problémy.

1. Rozvoľnenie koreňového balu stromov a krov pestovaných v črepníku

Je to mimoriadne potrebný krok, aby výsadba do voľného terénu bola úspešná (no pre rastliny, ktoré aj naďalej plánujete pestovať v črepníkoch, to nie je potrebné). Korene, ktoré sú zamotané v koreňovom bale, čo je výsledkom opakovaného presádzania, treba rozvoľniť. Rast hlboko koreniaceho stromu alebo kra bude počas celého života spomalený, ak sa korene skrútia a prerastú do seba. Po niekoľkých rokoch to môže viesť k odumretiu časti stromu alebo aj celej dreviny. Aby bola výsadba úspešná, treba to robiť od septembra do decembra, lebo v tomto období možno korene bezpečne odhaliť. Najlepšie je odstrihnúť pokrivený koreň blízko bázy, aby sa rýchlo vytvorili nové korienky. Prvý rok po výsadbe strom rastie zvyčajne veľmi pomaly, ale neskôr o to rýchlejšie.

Ak hlavné korene mladých stromov a krov pestovaných v nádobách dôkladne nerozmotáte, môžu päť až desať rokov po výsadbe vzniknúť problémy.

2. Koreňový kŕčik stromu treba umiestniť nad úroveň pôdy

V prírode, kde stromy na jednom a tom istom mieste vyklíčia aj vyrastú, je kŕčik vždy na úrovni pôdy alebo trošku nad ňou. Pri sadení sa koreňový kŕčik veľmi často dostáva aj 10 centimetrov pod úroveň pôdy, čo pri určitých typoch pôdy (ílovitej, ťažkej, kompaktnej) môže byť pre rast stromu fatálne. Stromy sú potom dlho slabšie a chorľavé. Pozor, v nádobe je koreňový kŕčik zakrytý pôdou, čo je zradné. V mnohých regiónoch je lepšie, na rozdiel od všeobecného presvedčenia, zasadiť strom na kopček zeme, než ho zakopať do jamy. Strom zasadený v jeseni netreba nasledujúci rok takmer vôbec polievať, a to najmä vtedy nie, keď pôdu dôkladne nastelieme mulčovaným lístím, ktoré dlho udržiava vlhkosť.

Ak je koreňový kŕčik nad úrovňou pôdy, môžu sa bočné korene dobre rozvetvovať a dýchať. Strom má lepšiu stabilitu a rýchlo rastie.

Rôzna výška stromov a krov na tomto stanovišti stupňovito rozdeľuje priestor a rastliny tak súťažia o najlepšie miesto na stanovišti, o svetlo aj vlahu (záhrada Le Vasterival, Francúzsko).

Opadavé a vždyzelené stromy a kry

Botanická definícia **stromu** hovorí, že „je to rastlina vyššia ako sedem metrov s jedným kmeňom". Nezhoduje sa to s jazykovým úzom, podľa ktorého sa aj veľké kry s viacerými kmeňmi označujú za strom. Pri niektorých rastlinách je zaradenie komplikované, napríklad pre muchovníky (*Amelanchier* sp.) alebo bazy (*Sambucus* sp.), ktoré sa vysádzajú ako kríky. S pribúdajúcim vekom alebo po odstránení spodných konárov sa z nich stávajú malé stromy. Podľa situácie ich preto nájdete v podkategórii *Stromy* alebo *Kry*. Necítim sa povolaný, aby som ich definitívne zaradil do jednej či druhej skupiny.

Pri **kroch** je zaradenie jednoduchšie napriek tomu, že niektoré môžu dosiahnuť výšku 3 – 5 metrov a iné nenarastú vyššie ako 10 centimetrov. Uprednostňujem slovo ker, lebo ten rastie husto a bohato, a som si istý, že túto jednoduchú definíciu chápe väčšina z nás.

Ihličnany podľa druhu a pestovania sú obrovské stromy, kry alebo drobné rastliny. Len čo zodpovedali konkrétnemu vyhľadávaciemu výrazu, zaradil som ich do tejto kategórie. Inak sa vyskytujú v podkategóriách *Stromy* a *Kry*. Zaslúžia si, aby boli vysadené v zmiešaných výsadbách a nie ako solitéry alebo medzi sebe podobnými. Prejavujú sa najmä v zime, svoju úlohu však zohrávajú aj v ostatných ročných obdobiach vďaka vzrastu alebo farbe ihličia.

Veľmi ma lákalo, aby som do výberu zaradil aj rastliny z teplých klimatických zón, najmä palmy, kaktusy, trváce sukulenty, ako aj kry z južnej pologule. Pre nedostatok miesta a plánovaný celkový počet rastlín to nebolo možné, i keď ich pestovanie dopĺňa záhradu o základné aspekty, ako sú tvary alebo textúry, ktoré mrazuvzdorné druhy neposkytujú. Príkladom by mohli byť čierne alebo striebristé listy. Klíma sa navidomoči mení, a tak jestvuje možnosť, že

Kvitnúce plamienky rozložené nad pôdopokryvnými rastlinami ukazujú svoju krásu a farebné odtiene.

Kapucínka je vlastne jednoročná rastlina, ale semenami sa rozmnožuje celé roky. Bohato kvitne a záhradkár s ňou nemá nijakú prácu.

domovom týchto rastlinných zázrakov sa bude stávať čoraz viac záhrad. Ak uvedená tendencia vydrží, zaradíme tieto druhy do nasledujúceho vydania.

Popínavé rastliny

Mnohé popínavé rastliny vytvárajú drevnaté výhonky, ktoré zostávajú ohybné. Viaceré druhy sa dajú strihať aj tesne pri zemi, napríklad trvalky. V podstate sú spojkami medzi drevinami (strom, ker, ihličnan) a bylinnými rastlinami (trvalky, cibuľoviny, jednoročné a dvojročné rastliny). Spájajú horizontálu, teda plochu výsadby na úrovni pôdy, s vertikálou. Využívajú sa rovnako ako pôdopokryvné rastliny alebo ako vrstva na už existujúcich pokryvných rastlinách, ako sú úponky na múre, plote alebo na konároch stromov, krov a ihličnanov. Nepotrebujú takmer nijaké miesto na pôde a svojimi kvetmi alebo listami oživujú akýkoľvek dizajn, či už ide o bosket, živé ploty a svahy, alebo o črepníky a hrantíky v patiu. Nikdy ich nemáte dosť bez ohľadu na veľkosť vašej záhrady.

Trvalky

Podľa prísnej definície sú to rastliny staršie ako dva roky. Listy, výhonky a kvety sa vyvíjajú a odumierajú každý rok, zatiaľ čo koreň prežije a na jar opäť vyženie. Zámerne poukazujem na pomerne krátku životnosť trvaliek a vyhýbam sa predstave, že trvalky sú dlhoveké, čo sa im často pripisuje. Dlhá životnosť totiž veľmi závisí od druhu a vyžaduje si optimálne stanovište. Ak je stanovište priveľmi vlhké, studené, ak je pôda ubitá alebo má nedostatok živín, trvalky nám dajú zbohom hneď, ako vyčerpajú svoje zásoby. Okrem toho treba dodať, že lupiny a stračia nôžka, ktoré sa zvyčajne uvádzajú v skupine trvaliek, sa dožívajú troch rokov iba vtedy, keď sa pestujú na tradičnom záhone, kde pôdu pravidelne obrábame a hnojíme. Rastliny tohto typu som zaradil do kategórie *Kvalitné záhradné pôdy*, aby som ich odlíšil od skutočných trvaliek. Ak by ste ich zmiešali s dlho žijúcimi trvalkami, mali by ste veľa práce, pretože ich musíte odburiňovať, deliť, zavlažovať a podopierať, čo bežné trvalky nevyžadujú.

K trvalkám patrí aj väčšina tráv, ostríc a papradí rastúcich v našej záhrade a viacero vodných a močiarnych rastlín. Rovnako ako ihličnany aj ich zástupcov som opísal samostatne za predpokladu, že do zoznamu bolo potrebné zahrnúť viacero významných druhov a odrôd. V opačnom prípade, ak spĺňajú aspoň jedno alebo dve kritériá výberu, sú jednoducho uvedené medzi trvalkami. Slovo trávy sa tu hovorovo vzťahuje na dve čeľade – Poaceae (lipnicovité) a Cyperaceae (šachorovité), ktoré sú podobné lipnicovitým a možno ich aj rovnakým spôsobom využívať.

Cibuľoviny

Väčšina hľuzovitých rastlín sa správa ako trvalky, ale jedna z mojich predchádzajúcich kníh dokázala, že čitateľov takáto kategorizácia mätie. Teraz majú cibuľoviny vlastnú podkategóriu. Malý počet druhov a nedostatok miesta v knihe nás občas prinútili zaradiť ich vo všeobecnom zozname výsadby medzi trvalky. Vlastná podkategória však odráža dva aspekty: komerčnú dostupnosť rastlín a rôzny spôsob pestovania. V súčasnosti sa hľuzy rastlín kvitnúcich na jar ponúkajú na jeseň, hľuzy rastlín kvitnúcich v lete na konci leta a v jeseni zas na jar. Čoraz častejšie sa predávajú vo fáze rastu, rozkvitnuté, a tak sa vysádzajú k trvalkám a k sezónne kvitnúcim rastlinám.

Jednoročné a dvojročné rastliny

Niektoré z týchto druhov zaraďujeme k trvalkám, lebo sa v záhrade rozmnožujú samy, bez zásahu záhradkára. Vysievajú sa na otvorených priestranstvách, ak však porast stromov, krov a trvaliek priveľmi zhustne, zaniknú. V tejto knihe uprednostňujeme letničky, ktoré klíčia a rastú pri nízkych teplotách, zatiaľ čo rastliny klíčiace v teple a mnoho mrazuvzdorných rastlín, ktoré nájdeme v sezónnych výsadbách záhonov, sme vynechali. Ich neekologické rozmnožovanie by sa malo obmedziť na niekoľko črepníkov alebo kontajnerov a nemali by sa využívať na trvalé úpravy ani na rozsiahle vonkajšie výsadby. To je však môj osobný názor. Občas využijem kanu (*Canna* sp.), kolokázie (*Colocasia* sp.) alebo ricín (*Ricinus* sp.), ktoré sa tu a tam dajú uplatniť.

Dvojročné rastliny majú vývinový cyklus dva roky. Prvý rok vyklíčia a vytvoria listovú ružicu, druhý rok vytvoria výhonky s kvetmi a nakoniec vytvoria množstvo zrelých semien. V záhradách ich nájdeme veľmi často, pretože kvitnú už v prvej polovici roka, zatiaľ čo len niekoľko letničiek alebo trvaliek krášlia v tomto období bohaté stonky, prípadne aj kvety. Väčšina dvojročných rastlín patrí medzi samovýsevové a na malých plochách priveľmi bujnejú. Nerastú však každý rok na tom istom mieste.

Je milé, že ste si našli čas na prečítanie tohto úvodu. Nie je to nevyhnutné, ale určite je to užitočné. V zoznamoch a vo výbere rastlín uvedených v knihe sa rýchlejšie a lepšie zorientujete a ušetríte ma prípadných výčitiek. Nepotrebujete návod na používanie knihy, používajte ju intuitívne. Dúfam, že vám pomôže pri lepšom výbere rastlín, že vaše plány budú konkrétnejšie a že realizácia výsadieb sa nakoniec priblíži vašim predstavám. Možno potom vaše dizajnérske návrhy lepšie zapadnú do prostredia, budú krajšie, lacnejšie a ľahšie sa budú udržiavať. Inými slovami, budú trvácnejšie.

Prajem vám veľa úspechov pri výbere rastlín!

Kalendár kvetov

JANUÁR AŽ POLOVICA FEBRUÁRA 16
Stromy a kry 16
Popínavé rastliny 18
Trvalky 18
Cibuľoviny 20

POLOVICA FEBRUÁRA AŽ KONIEC MARCA 22
Stromy a kry 22
Popínavé rastliny 24
Trvalky 26
Cibuľoviny 26

KONIEC MARCA AŽ ZAČIATOK MÁJA 30
Stromy 30
Kry 30
Popínavé rastliny 34
Trvalky 34
Cibuľoviny 36
Jednoročné a dvojročné rastliny 38

MÁJ AŽ ZAČIATOK JÚNA 42
Stromy 42
Kry 44
Popínavé rastliny 48
Trvalky 48
Cibuľoviny 52
Jednoročné a dvojročné rastliny 52

POLOVICA JÚNA AŽ KONIEC JÚLA 54
Stromy 54
Kry 54
Popínavé rastliny 56
Trvalky 58
Cibuľoviny 62
Jednoročné a dvojročné rastliny 62

AUGUST AŽ POLOVICA SEPTEMBRA 64
Stromy 64
Kry 64
Popínavé rastliny 66
Trvalky 66
Cibuľoviny 68
Jednoročné a dvojročné rastliny 68

SEPTEMBER A OKTÓBER 70
Stromy a kry 70
Popínavé rastliny 70
Trvalky 72
Cibuľoviny 74

NOVEMBER A DECEMBER 76
Stromy a kry 76
Popínavé rastliny 76
Trvalky 76
Dlho kvitnúce rastliny 78

Január až polovica februára

STROMY A KRY

Zimovec včasný

Chimonanthus praecox ➤

Kvety sú zvončekovité, žlté, so silnou vôňou. V závislosti od rastliny kvitnú od decembra do februára. Po prvý raz jedince kvitnú vo veku 7 – 8 rokov. Strom sa rozmnožuje semenami. Vyhovujú mu všetky stanovištia, len nie priveľmi suché. 2,50 × 2 m.

Vresovec bylinný a vresovec darleydaleský

Erica carnea a *E.* × *darleyensis*

Kvety vyrastajú na vrchole jednoročných výhonkov. Sú to nízke plazivé vždyzelené kry. Rastú všade, dokonca aj v ílovitých pôdach, pokiaľ do nich pridáte trochu piesku a listového kompostu. Vyhovujú im otvorené plochy, vzdialené od stromov a krov. Sú nenáročné a odolné. 20 × 30 cm.

– v. bylinný (*Erica carnea*) je pomerne zavalitý a hustý.

– v. darleydaleský (*E.* × *darleyensis*) má redší, strapatý rast a pôsobí prirodzenejšie.

E. CARNEA	OKTÓBER – DECEMBER	JANUÁR – FEBRUÁR	MAREC – MÁJ
Purpurové	'Eileen Porter' 'John Kampa'*	'Myretoun Ruby' ➤ 'Vivelli'*	'Rosantha' 'Wintersonne'
Ružové	'Praecox Rubra' 'Springwood Pink'*	'Pink Cloud' 'Pink Spangles'*	'James Backhouse' 'March Seedling'
Biele	'Snow Queen'* 'Springwood White'* ➤		

E. × *DARLEYENSIS*	OKTÓBER – APRÍL	DECEMBER – APRÍL	JANUÁR – APRÍL
Purpurové	'Darley Dale'	'Furzey' rose 'Georges Rendall'	'Kramer's Rote'
Ružové	'Ghost Hills' 'A. Brégeon'	'Arthur Johnson' ➤	'Jack H. Brummage'
Biele		'Silberschmelze' 'White Perfection'	

Zemolez voňavý

Lonicera fragrantissima ➤, syn. *L.* × *purpusii* 'Winter Beauty', *L. standishii* 'Budapest'

Sú to veľmi podobné kry s voňavými bielymi kvetmi, ktoré kvitnú od januára do marca. Tolerujú všetky pôdy, nie však priveľmi teplé stanovište. Sú vhodné na strihané aj nestrihané živé ploty. 'Budapest' sa ku koncu kvitnutia sfarbuje do ružova. Dosahujú veľkosť 2 × 2 m.

Hamamel mäkký a hamamel prostredný

Hamamelis mollis a *H.* × *intermedia*

Kvety majú tvar zväzkov nití a pýšia sa žltou, svetložltou, zlatistou, medenou, oranžovou alebo červenou farbou s farebnými prechodmi. Jestvuje veľa farebných odtieňov. Kvitnú celú zimu. Sú to riedke opadavé kry. Vyhovuje im tieň až polotieň a permanentne vlhká pôda bez podielu vápnika.

HAMAMELIS MOLLIS	DECEMBER – POLOVICA JANUÁRA	JANUÁR – FEBRUÁR	FEBRUÁR – MAREC
Oranžové	'Orange Peel'* 'Rochester'* 'Jelena'	'Aurora'* ➤ 'Robert' 'Spanish Spider'	'Aphrodite'*
Červené		'Diane' (tmavá) 'Livia' ➤ 'Birgit'	
Jasnožlté	*H.* × *intermedia** ▼ 'Advent'	'Barmstedt Gold' 'Wisley Supreme'*	'Arnold Promise'
Svetložlté	'Pallida'* ➤ 'Early Bird'	'Primavera' 'Sunburst'	'Westerstede' 'Angelly'

Netolerujú spätný rez, v lete však treba zrezať jednoročné výhonky. Dorastá do veľkosti 2,5 × 4 m. Niektoré odrody majú peknú vôňu (*)

Hamamelis mollis

Chimonanthus praecox

Erica carnea 'Myretoun Ruby'

Erica carnea 'Springwood White'

Erica × *darleyensis* 'Arthur Johnson'

Lonicera fragrantissima

Hamamelis × *intermedia* 'Aurora'

Hamamelis × *intermedia* 'Livia'

Hamamelis × *intermedia* 'Pallida'

Sarkokoka listnatcolistá, s. nejasná a s. Hookerova

Sarcococca ruscifolia, S. confusa, S. hookeriana ➤

Sú to voňajúce vždyzelené kry, ktoré rastú v trsoch (*S. ruscifolia*, *S. confusa*) alebo tvoria odnože (*S. hookeriana*). Sú príbuzné kruškovcu, nahrádzajú ho na polotienistých alebo tmavých stanovištiach. Sarkokoky absolútne netolerujú slnko. Vyžadujú mierne vlhké priepustné pôdy. Dosahujú veľkosť 1,20 × 1,50 m.

Kalina

Štíhly ker sa vyznačuje oblúkovitými konármi a voňavými ružovými kvetmi. Obľubuje polotieň a mierne vlhkú pôdu. Dorastá do veľkosti 2 × 1 m.

– kalina voňavá (*Viburnum farreri*) je pôvabný a elegantný ker. Má malé kvety. Je mierne previsnutý. Nádherná je biela odroda 'Candidissimum' ➤.

– kalina bodnantská (*Viburnum* × *bodnantense*) má hrubšie konáre a je to mohutnejší ker. Má ružové ('Dawn' ➤), svetloružové ('Deben') alebo na rube tmavoružové kvety ('Charles Lamont' ➤).

NÁDHERNÉ JAHŇADY

Lieska obyčajná (*Corylus avellana*)
Odrody so žltozelenými jahňadami majú zelené listy. V jeseni dozrievajú plody. Preferuje slnko alebo polotieň a mierne vlhkú úrodnú ílovitú pôdu. 3 x 3 m.

Lieska najväčšia (*Corylus maxima*) 'Atropurpurea'
Zdobia ju červenkasté jahňady a purpurové listy. Je to opadavá odroda. Rastú na nej chuťovo lepšie plody. Má rada slnko alebo polotieň a mierne vlhkú úrodnú ílovitú pôdu. 3 × 3 m.

Garya pobrežná (*Garrya elliptica*) ⛇
Oplýva množstvom striebristosivých jahniad s ružovým leskom. Listy sú vždyzelené. Rastie v priepustnej alebo suchej pôde. Vysádzajú sa sadenice. 3 × 2 m.

Klasnatec včasný (*Stachyurus praecox*)
Je to štíhly ker s jemnými jahňadami na dlhých konároch. K. čínsky (*S. chinensis*) je mohutnejší. Pôdu vyžaduje bez podielu vápnika a mierne vlhkú. Stanovište treba chrániť pred vetrom. 2 × 2 m.

Ďalšie stromy a kry: *Alnus* × *spaethii*, *Alnus incana* 'Aurea', *Corylus colurna*, *Prunus subhirtella* 'Autumnalis', *Viburnum tinus* ⛇

POPÍNAVÉ RASTLINY

Plamienok úponkatý

Clematis cirrhosa var. *balearica* ⛇ ➤

Charakterizujú ho zvončekovité kvety krémovej farby alebo s červenými škvrnami. Má malé vždyzelené listy. Prospieva mu slnko až polotieň. 4 m.

Jazmín nahokvetý

Jasminum nudiflorum ➤

Žlté kvety sú bez vône, zelené konáre bez úponiek. Toleruje všetky mierne vlhké pôdy a akékoľvek stanovište. Dorastá do výšky 2 m.

TRVALKY

Čemerica *Helleborus*

Je to trvalka kvitnúca niekoľko týždňov v zime. Známa je aj pod názvom Kristova ruža. Obľubuje slnko alebo polotieň a priepustnú výživnú pôdu, neutrálnu, prípadne zásaditú.

DECEMBER	JANUÁR	FEBRUÁR – MAREC
Helleborus niger subsp. *macranthus* *H. niger*	*H. argutifolius* *H. foetidus* *H.* × *nigercors* *H.* × *ericsmithii*	*H.* × *hybridus* *H.* × *lemoinieri* *H.* × *ballardiae*

– čemerica čierna (*Helleborus niger*) ➤: Poddruh *macranthus* (sterilný) alebo skoršie odrody majú veľké kvety, najprv biele, ktoré sa neskôr sfarbujú do ružova. Kvitne od polovice decembra.

Helleborus niger

Sarcococca hookeriana

Sarcococca hookeriana 'Purple Stem'

Viburnum × *bodnantense* 'Charles Lamont'

Viburnum 'Candidissimum'

Viburnum × *bodnantense* 'Dawn'

Clematis cirrhosa var. *balearica*

Jasminum nudiflorum

– č. korzická (*H. argutifolius*) ⛉ ⮟: Tvorí jablkovozelené trsy s pevnými stonkami, na ktorých pučia kožovité zúbkovité listy. Vyžaduje pomerne suchú a priepustnú vápenatú pôdu. Rozmnožuje sa semenami. 60 cm × 1 m. Č. Sternova (*H.* × *sternii*) je veľmi podobný druh, ale má ružovkastý lesk.
– č. výnimočná (*H.* × *nigercors*) ➤: Veľké biele kvety so zelenkastým leskom vyrastajú na vrchole stoniek s kožovitými listami. Kvety sú sterilné. 30 × 50 cm.
– č. Smithova (*H.* × *ericsmithii*) ➤: Má veľké pastelovo ružové kvety, zelené alebo červenkasté stonky a zelené listy, niekedy svetlejšie lemované. Prospieva jej dobre priepustná pôda. Rozmnožuje sa semenami. 30 × 50 cm.
– č. Ballardova (*H.* × *ballardiae*) ⛉: Vytvára súkvetia veľkých okrúhlych krémových a ružových kvetov na rozvetvených stonkách. Má kožovité listy. Vyžaduje priepustnú pôdu. Je citlivá na mráz. 35 × 40 cm. 'Anna's Red' ➤ a 'Penny's Pink' sú dve mrazuvzdorné a sterilné novinky.
– č. Lemonierova (*H.* × *lemonnierae*): Má veľké ružové alebo biele kvety s hrubou textúrou. Je to veľmi silná a bohato kvitnúca rastlina, ale je sterilná. 'Sensas' ➤ a 'Martine Lemonnier' majú ružové kvety a sú podobné. 'Marshmallow' ich má biele, neskôr sa sfarbujú do ružova.
– č. hybridná (*H.* × *hybridus*) ➤: Krátko po oteplení vytvára bohaté súkvetia. Má vždyzelené listy, ktoré treba na začiatku kvitnutia zrezať. Preferuje slnko alebo polotieň a mierne vlhkú dobre priepustnú výživnú pôdu. Sú známe početné tvarové (jednoduché, poloplné, plné) a farebné formy kvetov. Rozmnožuje sa semenami. 40 × 50 cm.

Helleborus argutifolius

Kosatec nechtíkovitý pravý

Iris unguicularis subsp. *unguicularis* (syn. *Iris stylosa*) ⛉

Má modré kvety s vôňou vanilky. Po oteplení nanovo rozkvitá každý deň. Štíhle listy pripomínajú steblá trávy. Uprednostňuje plné slnko a suchú pôdu. 35 × 20 cm.
– k. lazistanský (*I. lazica*) ⛉ ➤: Má širšie listy a uprednostňuje polotieň.

Ďalšie trvalky: *Hacquetia epipactis, Primula veris, Pulmonaria rubra, Trachystemon orientalis*

CIBUĽOVINY

Šafrany

Crocus sp.

Kalichovité kvety vyrastajú medzi listami so svetlou žilnatinou. Majú krátko kvitnúce, zato nádherné kvety.
– šafran zlatokvetý (*Crocus chrysanthus*) ➤: Uprednostňuje ľahkú priepustnú pôdu.
– š. Tommasiniho (*C. tommasinianus*) ➤: Je to jediný druh, ktorý sa rozrastá aj bez pomoci človeka (aj pod stromami).
– š. jarný (*C. vernus*) ➤: Zahŕňa holandské šafrany s veľkými kvetmi. Prospievajú im permanentne nepodmáčané humózne pôdy a plné slnko.

KONIEC FEBRUÁRA	ZAČIATOK MARCA	KONIEC MARCA
Crocus chrysanthus	*C. tommasinianus*	*C. vernus*

Snežienka jarná

Galanthus nivalis ◄

Vytvára početné biele kvety, ktoré rozkvitajú počas slnečných dní. Vyžaduje priepustnú humóznu pôdu a slnko alebo tieň pod listnatými stromami. Rozmnožuje sa semenami a cibuľkami. 15 × 20 cm.

Ďalšie cibuľoviny: *Cyclamen coum, Iris reticulata*

Galanthus nivalis

Helleborus × *nigercors*

Helleborus × *ericsmithii* 'Pink Frost'

Helleborus × *ballardiae* 'Anna's Red'

Helleborus × *lemoinieri* 'Sensas'

Helleborus × *hybridus*

Iris lazica

Crocus chrysanthus

Crocus tommasinianus

Crocus vernus

Polovica februára až koniec marca

STROMY A KRY

Abéliovec dvojradový
Abeliophyllum distichum ➤

Vytvára biele kvety, veľmi podobné kvetom zlatovky, ibaže polovičnej veľkosti, ktoré za slnečných dní šíria jemnú vôňu. Obľubuje slnko a vyváženú záhradnú pôdu. 1,50 × 1,50 m.

Kamélie
Camellia sp.

Kamélie rastú vo forme vždyzelených stredne veľkých až veľkých krov alebo malých stromov. V závislosti od druhu a odrody postupne kvitnú od konca zimy. Príťažlivé sú aj ako črepníkové rastliny, rastliny na nádvorie či terasu, do malej mestskej záhrady a do lesnej záhrady na vidieku. Uprednostňujú slnko alebo polotieň a kyprú pôdu s nízkym podielom vápnika. Pestujú sa ľahšie než rododendron.

OKTÓBER – DECEMBER	JANUÁR – MAREC	MAREC – APRÍL
Camellia sasanqua *C. hiemalis*	*C. japonica*	*C.* × *williamsii,* vhodná do záhrady

– kamélia zimná (*C. hiemalis*): Je ako *C. sasanqua*, ale má dlhšie obdobie kvitnutia v zime.

– k. japonská (*C. japonica*) ➤: Jednoduché, poloplné alebo plné kvety kvitnú na silnom kríku s veľkými lesklými tmavozelenými listami. Zvláštnosťou je odroda 'Nobilissima', ktorá kvitne od novembra.

– k. sasanková (*C. sasanqua*) ➤: Má väčšinou voňavé kvety, ktoré kvitnú od októbra do decembra. Vyžaduje skôr slnko.

– k. Williamsova (*C.* × *williamsii*, *C. reticulata* × *C. japonica*): Na ohybnej stonke vyrastajú veľké jednoduché, poloplné alebo plné kvety.

– malokveté kamélie (vo Francúzsku „camélias champêtres" = „vhodné do záhonov") ➤: Sú to kríženec s malými listami aj kvetmi.

Drieň obyčajný
Cornus mas ➤

Je to ker alebo malý strom. Žlté kvety sú v okolíku a kvitnú asi mesiac. Podobá sa hamamelu, ale je vhodný do ílovitých a vápenatých pôd. Toleruje všetky stanovištia. 3 × 3 m.

– drieň lekársky (*C. officinalis*): Pochádza z Japonska. Kvety sa podobajú kvetom drieňa obyčajného, plody má však väčšie.

Palieska
Corylopsis

Svetložlté alebo zlatožlté kvety vyrastajú v previsnutých súkvetiach. Vráskavé listy sa na jar sfarbujú do bronzova. Vyhovuje jej tieň alebo polotieň a mastná pôda bez podielu vápnika. Stanovište treba chrániť pred vetrom.

– p. málokvetá (*C. pauciflora*) ➤: Je to najskorší druh. Má početné krátke súkvetia svetložltých kvetov. 1 × 1 m, ale za vhodných podmienok býva aj väčší.

– p. klasnatá (*C. spicata*): Má stredne dlhé súkvetia svetložltých kvetov.

– p. Willmottovej (*C. willmottiae*) ➤: najväčšie kvety, zlatožlté, kvitne najneskôr.

Lykovec jedovatý
Daphne mezereum ➤

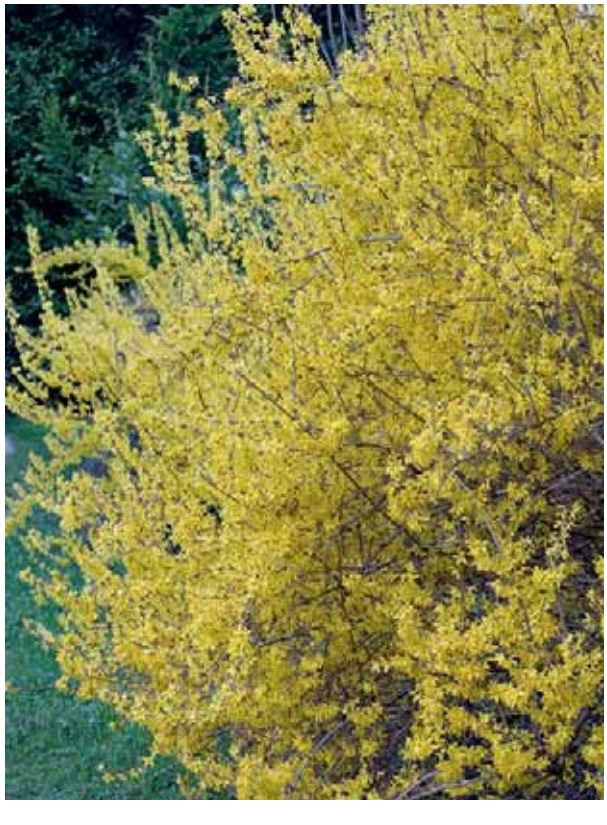
Vytvára tmavoružové alebo fialové kvety; na jednoročných výhonkoch aj biele. Sú veľmi aromatické. Červené kôstkovice (odroda s bielymi kvetmi 'Alba' ich má žlté) sú jedovaté. Prospieva mu slnko alebo polotieň a úrodná pôda a skôr vápenatá. 1,20 m × 80 cm.

Zlatovka previsnutá
Forsythia × *intermedia*

Vytvára záplavu žltých kvetov. Rastie vo forme silných a plných krov, jestvujú však aj trpasličie formy. Vyžaduje úrodnú pôdu, ale nie veľmi suchú. Vyhovuje jej slnko alebo polotieň. 0,70 – 2 × 1 – 2 m.

Slivka, čerešňa, marhuľa, mandľa
Prunus sp.

Na minuloročných výhonkoch vytvárajú bohaté kvety svetločervenej, ružovej alebo bielej farby, jednoduché alebo plné. Stromy preferujú slnko alebo polotieň a úrodné pôdy. Stanovištia treba chrániť pred vetrom a je potrebné vyhýbať sa miestam, kde kvety po rýchlom oteplení vädnú.

Forsythia × *intermedia*

Abeliophyllum distichum

Camellia japonica 'Sylvia'

Camellia sasanqua

Camellia 'Cornish Snow'

Cornus mas

Corylopsis pauciflora

Corylopsis willmottiae

Daphne mezereum

Čerešne zaštepené alebo vrúbľované na podpníku rastú ako veľké kry alebo vytvárajú elegantné prirodzené koruny. Nájdeme ich však naštepené aj na kmeni vysokom asi 1,80 m. Pôsobia síce o niečo redšie, zato sú však perfektné do radovej výsadby.

NOVEMBER – JANUÁR	FEBRUÁR	MAREC
Prunus subhirtella 'Autumnalis' *P. incisa* 'Praecox'	*P. incisa* 'February Pink' 'Pendula' *P.* × *amygdalopersica* 'Angelique' *Prunus subhirtella* 'Autumnalis'	*P. cerasifera* *P. mume* *P. spinosa* 'Purpurea' a 'Rosea' 'Collingwood Ingram' 'Hally Jolivette' 'Kursar' 'Okame' 'Pandora' 'Ruby' 'Spring Joy'

– mandľa broskyňovitá (*P.* × *amygdalopersica*) 'Angelique' ⛉ ➤: Má veľké žiarivo ružové kvety a purpurové listy.
– slivka čerešňoplodá (*P. cerasifera*): Má biele jednoduché kvety. Kvitne od polovice marca. Na rozdiel od druhu *P. spinosa* ma konáre bez tŕňov.
– čerešňa zastrihovaná (*P. incisa*): Tvorí záplavu malých bielych ('Praecox', 'Pendula') alebo ružových kvetov ('February Pink'). Je to ker alebo malý strom so svetlozelenými listami a s nádherným jesenným sfarbením. Odroda 'Okame' (= *P. incisa* × *P. campanula*) prechádza do ružovej.
– višňa japonská (*P. nipponica* var. *kurilensis*): Je to malá veľmi mrazuvzdorná višňa s veľkými bielymi ('Brillant') alebo ružovými kvetmi ('Ruby', 'Tom', 'Spring Joy'). V jeseni nadobúda nádherné sfarbenie. Ďalšie odrody: 'Kursar', 'Collingwood Ingram'.
– marhuľa japonská (*P. mume*): Má jemné kvety s vôňou mandlí v bielej ('Omoi-no-Mama' ➤) alebo ružovočervenej farbe ('Beni-Chidori' ➤).
– slivka trnková (*P. spinosa*) 'Purpurea' ➤: Zdobia ju biele a svetloružové jednoduché kvety. Kvitne pred olistením. Má výhonky s červenkastými listami. Na rozdiel od divej formy takmer nemá tŕne.
– s. trnková (*P. spinosa*) 'Rosea' ➤: Má žiarivo ružové jednoduché kvety. Kvitne pred olistením. Listy sú purpurovočervené. Rozmnožuje sa jednoducho pomocou odnoží.
– čerešňa chlpatá (*Prunus subhirtella*): Je to veľký ker alebo malý strom s elegantnými horizontálne rastúcimi tenkými konármi. Je citlivý na vietor a sucho. 3 – 5 × 4 m. Odroda 'Autumnalis' má svetloružové kvety, ktoré kvitnú od novembra až do apríla pri každom oteplení. 'Hally Jolivette' kvitne bielo-ružovo v marci. 'Pandora' kvitne v apríli.

Rododendron včasný

Rhododendron × *praecox* ➤

Je to poloopadavý ker s malými svetlofialovými kvetmi jemného vzhľadu, zato však početnými. Vyžaduje polotieň a kyslú pôdu bohatú na humus. Stanovište treba chrániť pred vetrom. 1,50 × 1 m. Ďalšie včasné odrody: 'Christmas Cheer' (jemne ružové chumáče kvetov), 'Cilpinense' ⛉ (bielo-ružové zvončekovité kvety), 'Boskoop Ostara' ➤ (malé žiarivo ružové kvety), 'Dora Amateis' (biele kvety).

Ďalšie stromy a kry: *Parrotia persica*, *Ribes speciosum*, *Salix helvetica*, *Spiraea thunbergii*

VŔBOVÉ JAHŇADY, BAHNIATKA

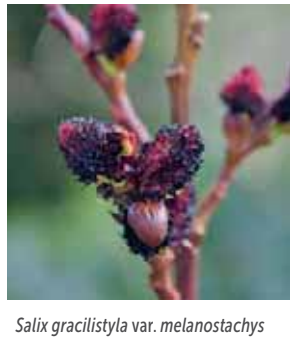
Väčšinou striebristé bahniatka niektorých druhov stoja za povšimnutie a nenadarmo patria k najznámejším súkvetiam. Vyžadujú plné slnko a humóznu alebo vlhkú pôdu.

Vŕba kozia, rakyta
Salix caprea
Na Slovensku je to pôvodný druh. Je veľmi pekný s veľkými spočiatku striebristými a neskôr žltkastými samčími jahňadami bohatými na nektár. Má málo atraktívne sivozelené listy.

Vŕba štíhločnelková
Salix gracilistyla
Je to východoázijská vŕba, ktorá má husté striebristé jahňady. Kry sú priame, listy sivé a úzke.

Salix gracilistyla* var. *melanostachys
Má zvláštne čierne jahňady na vetvičkách, ktoré majú kôru škoricovej farby.

Vŕba Hookerova
Salix hookeriana
Má veľké dlhé jahňady žiarivého striebristého tónu a sivomodré oválne listy.

POPÍNAVÉ RASTLINY

Plamienok Armandov

Clematis armandii ⛉ ➤

Má voňavé ružové alebo biele ('Appleblossom') kvety na pozadí veľkých podlhovastých vždyzelených listov. Obľubuje plné slnko alebo polotieň a úrodnú pôdu. Rastie v miernom podnebí. 5 – 7 m.

Ďalšie popínavé rastliny: *Clematis cirrhosa* var. *balearica*, *Jasminum nudiflorum*

Prunus × *amygdalopersica* 'Angelique'

Prunus mume 'Beni-Shidori'

Prunus spinosa 'Purpurea'

Prunus mume 'O-moi-no-Mama'

Prunus spinosa 'Rosea'

Rhododendron × *praecox*

Rhododendron 'Boskoop Ostara'

Clematis armandii

TRVALKY

Pečeňovník trojlaločný
Hepatica nobilis
Má kvety kráľovskej modrej farby a trojlaločné vždyzelené listy. Uprednostňuje tieň pod stromami a úrodnú pôdu s bohatým obsahom listového kompostu. 10 cm.
– p. sedmohradský (*H. transsilvanica* 'Buis') ➤: Má veľké nebovomodré kvety. Veľmi rýchlo rastie. 20 cm.

Deväťsil japonský
Petasites japonicus ➤
Má malé súbory kvetov (úbory). Úbory sú v zloženom guľovito stiahnutom súkvetí lemovanom vencom svetlozelených listeňov vyrastajúcich na stonke tesne nad úrovňou pôdy. Úbory sú bez jazykovitých kvetov. Rastlina má veľké oblé listy. Vyhovuje jej polotieň a vlhkejšia úrodná pôda. Tvorí odnože. 1 m.

Pľúcniky
Pulmonaria sp.
Bohato kvitnú začiatkom jari. Rastú na tienistom stanovišti pod stromami a krami. Prospieva im polotieň alebo tieň a úrodná pôda.

FEBRUÁR – MAREC	MAREC – APRÍL	APRÍL – MÁJ
Pulmonaria rubra *P. angustifolia* subsp. *azurea*	*P. saccharata* *P. officinalis*	*P. longifolia*

– p. úzkolistý (*P. angustifolia* subsp. *azurea*): Má kvety kráľovskej modrej farby. Tmavé modrasté listy sa v lete zaťahujú. Je to pôdopokryvná rastlina. 15 × 30 cm a viac. Odroda 'Blue Ensign' má mohutnejší rast.
– p. dlholistý (*P. longifolia*): Má modrofialové kvety na vrchole mierne ohnutých stoniek. Kvety sa takmer nerozkonárujú. Listy sú podlhovasté, zložené do tvaru písmena V a s pravidelnými striebristými škvrnami. Preferuje dobre priepustné pôdy. 35 × 40 cm.
– p. lekársky (*P. officinalis*): Je podobný druhu *P. saccharata*, má však menšie a menej škvrnité listy. 20 cm.
– p. červený (*P. rubra*): Má koralovočervené kvety a tmavozelené listy. Je to pôdopokryvná rastlina vyžadujúca tieň. 20 × 40 cm.
– p. pocukrovaný (*P. saccharata*) ➤: Má modré, neskôr ružové kvety. Rozkvitajú po vytvorení striebristo škvrnitých alebo striebristých listov. 35 × 30 cm.

Drska východná
Trachystemon orientalis ➤
Má žiarivo modré súkvetia ešte pred vypučaním listov. Toleruje všetky stanoviština a má rada úrodnú pôdu. 80 cm. Je to veľmi odolná rastlina, ideálna ako pôdopokryvná. Kvety sú jedlé.

Zimozeleň menšia
Vinca minor ➤
Má malé listy. Modré, biele alebo purpurové kvety tesne nad pôdou pripomínajú hustý koberec. Vyhovuje jej úrodná pôda s vyšším obsahom vápnika. Rastie v tieni alebo polotieni. 5 × 50 cm a viac.

Fialka voňavá
Viola odorata ➤
Má tmavofialové, ružové, biele alebo lososové kvety a okrúhle vždyzelené listy. Obľubuje úrodnú pôdu s vyšším obsahom vápnika a darí sa jej na slnku (ak sú rastliny v trávniku) alebo v polotieni. 10 × 50 cm a viac.

Ďalšie trvalky: *Primula vulgaris*

CIBUĽOVINY

Narcissus lobularis

Narcisy
Narcissus sp.
Sú to veľmi rozšírené cibuľoviny známe vďaka bohatému kvitnutiu na začiatku jari. Vhodne zvolený sortiment predĺži čas kvitnutia na viac ako dva mesiace. Cibule sa vysádzajú čo najskôr, od augusta do novembra, do hĺbky 10 cm.

NARCISY	FEBRUÁR – MAREC	MAREC	KONIEC MARCA – APRÍL
Druh	*N. lobularis* ➤ *N. bulbocodium*		*N. tazetta* *N. jonquilla* *N. poeticus*
Odroda	**Skoré narcisy** 'February Gold' 'Golden Bells' 'February Silver' 'Jenny' 'Peeping Tom' 'Jetfire' 'Tête à Tête' 'Rip Van Winkle' ➤ 'W. P. Milner'	**Veľkokveté narcisy** 'Carlton' ➤ 'Dutch Master' 'Centannees' 'Ice Follies' 'White Ideal' 'Saint Patrick's Day' 'Preciosus' 'Soestdijk' 'Replete'	**Mnohokveté a voňavé narcisy** 'New Baby' 'Erlicher' 'Hawera' 'Petrel' ➤ 'Tresamble' 'Trevithian' 'Green Pearl' 'Thalia' 'Minnow'

Hepatica transsilvanica 'Buis'

Petasites japonicus

Pulmonaria saccharata

Trachystemon orientalis

Vinca minor

Viola odorata

Narcissus 'Rip Van Winkle'

Narcissus 'Carlton'

Narcissus 'Petrel'

– n. bulbokódiový (*N. bulbocodium*): Kvety sú zvončekovité až lievikovité s veľkou pakorunkou a úzkymi okvetnými lístkami. Odroda 'Golden Bells' sa ľahko pestuje a bohato kvitne. Vyžaduje mierne vlhkú pôdu. Dorastá do 10 cm.
– n. sitinový (*N. jonquilla*): Má malé kvety so silnou vôňou. Stonky sú tenké, listy valcovité ako pri sitine. Uprednostňuje priepustnú pôdu. 35 cm.
– n. žltý (*N. lobularis* = *N. pseudonarcissus*): Má svetložltú hlavnú korunku a zlatožltú pakorunku. Rastliny sa rozrastajú samostatne. 20 cm.
– n. pižmový (*N. moschatus*) ➤: Má veľký zvončekovitý kvet krémovej farby, neskôr biely. Dobre sa rozmnožuje, aj samostatne. 25 cm.
– n. voňavý (*N.* × *odorus*): Má zlatožltý jednoduchý kvet so silnou vôňou. 35 cm.
– n. biely (*N. poeticus*) ➤ Hlavnú korunku má bielu a pakorunku žltú so žiarivo oranžovým okrajom. Má intenzívnu jazmínovú vôňu. 45 cm. 'Actaea': Má veľké neskoré kvety. 'Recurvus': Má malé kvety so zvlnenými bielymi okvetnými lístkami.

Malé skoré cibuľoviny

Rôzne druhy vrátane početných druhov scíl (*Scilla*) rozkvitajú veľmi skoro, súčasne so snežienkami alebo hneď po nich. Sadia sa v septembri/októbri do hĺbky 2 – 3 cm. Sú vhodné na slnko alebo do polotieňa. Neskôr sa im darí aj bez pomoci.

KONIEC FEBRUÁRA	ZAČIATOK MARCA	KONIEC MARCA
Iris reticulata *I.* 'K. Hodgkin'	*Ipheon uniflorum* *Scilla luciliae* *Scilla forbesii*	*Corydalis bulbosa* *Muscari azureum* *M. latifolium*

– chochlačka plná (*Corydalis solida*) ➤: Má duté (rúrkovité) kvety slezovej, fialovej, ružovej, oranžovej alebo bielej farby. Listy sú jemné a modrasté. Zaťahuje sa koncom apríla. Vyhovuje jej mierne vlhká úrodná pôda. Rastie v podraste. 10 cm.
– scila žiarivá (*Scilla luciliae*) ➤: Má nebovomodré kvety v tvare hviezdičiek usporiadané v súkvetiach. Prospieva jej slnko alebo polotieň a úrodná pôda. 15 cm. Má bujný rast. S. bielo-modrá (*C. forbesii*) je väčšia, ale slabšie rastie. S. tmavomodrá (*C. sardensis*) má menšie žiarivo modré kvety. Kvety môžu byť aj ružové a biele. 10 cm.
– hviezdokvet jednokvetý (*Ipheon uniflorum*): Kvety sú hviezdicovité a doširoka roztvorené, svetlomodré, jasnomodré, fialové, ružové alebo biele. Malé úzke

Scilla bifolia

Scilla luciliae

listy sú podobné tráve a majú cesnakovú vôňu. Preferuje plné slnko a priepustnú úrodnú pôdu. 15 cm.
– kosatec sieťkovaný (*Iris reticulata*) ➤: Je to malý atraktívny kosatec, ktorý rýchlo rozkvitá. Má modré, purpurové alebo viacfarebné kvety, čo závisí od odrody. Má rád slnko a priepustnú pôdu. 15 cm.
– *Iris* 'Katharine Hodgkin' ➤: Má svetlé kvety s výraznými žilkami.
– modrica azúrová (*Muscari azureum*) ➤: Má malé súkvetia s kvetmi kráľovskej modrej alebo bielej farby. Kvitne veľmi skoro, sčasti už od Vianoc. Listy majú tvar stebiel trávy, pučia od jesene. 15 cm.
– m. širokolistá (*M. latifolium*) ➤: Má dlhé valcovité súkvetia kvetov žiarivej modrej farby, ktoré sa sfarbujú do fialova. Rastlina má jediný veľký list. Ľahko sa rozmnožuje. 20 cm.

Scily

Scilla sp.

Sú to malé cibuľovité rastliny. Všetky druhy majú modré kvety, ktoré rozkvitajú v marci. Vyhovujú im všetky stanovištia a majú rady úrodnú pôdu. V lete potrebujú stanovište, ktoré nie je ani priveľmi teplé, ani priveľmi suché.

KONIEC FEBRUÁRA	OD MARCA	KONIEC MARCA
Othocallis mischtschenkoana	*O. sibirica* *Scilla bifolia* ➤	*S. litardierei*

– scila dvojlistá (*S. bifolia*) ➤: Má malé nebovomodré kvety v redších súkvetiach. Je veľmi skorá. Rýchlo vytvára koberec kvetov. Má aj ružové kvety. 15 cm.
– s. šupinatá (*S. lilio-hyacinthus*): Má malé kvety v kužeľovitých súkvetiach na vrchole stonky. Ružicu tvoria pomerne veľké listy. Je to najneskorší druh scily. 25 cm.
– scilovka kaukazská (*Othocallis mischtschenkoana*) 'Thunbergeniana' ➤: Má bielo-modrasté kvety s modrou žilnatinou. Podobná puškinia scilovitá (*Puschkinia libanotica*) je menšia. Vyžaduje priepustnú pôdu. 10 cm.
– s. sibírska (*O. siberica*): Má malé súkvetia enciánových zvončekovitých kvetov na jednej stonke, ktorá vyrastá medzi niekoľkými široko čiarkovitými listami. 10 cm. Odroda 'Alba' má biele kvety. 'Spring Beauty' má väčšie a sterilné kvety.

Ďalšie cibuľoviny: *Cyclamen pseudibericum*, *Cyclamen repandum*

Narcissus moschatus

Narcissus poeticus

Corydalis bulbosa

Iris reticulata

Iris 'Katharine Hodgkin'

Muscari azureum

Muscari latifolium

O. mischtschenkoana 'Thunbergeniana'

Koniec marca až začiatok mája

STROMY

Javor mliečny

Acer platanoides ➤

Je to strom s veľkými svetlozelenými, neskôr tmavozelenými dlaňovito laločnatými listami. Veľkolepé žltozelené alebo žltočervené kvety kvitnú v apríli. Vyhovujú mu všetky typy pôdy, dokonca aj vápenaté. Darí sa mu na slnku aj v polotieni. Existujú početné odrody s farebnými listami. 15 – 20 × 6 – 8 m.

Muchovníky

Amelanchier sp. ➤

Majú súkvetia čistobielych kvetov. Kvetné púčiky sú niekedy ružové, objavujú sa koncom marca až začiatkom apríla, keď súčasne pučia aj listy medenej farby. M. Lamarckov (*A. lamarckii*) sa pestuje hojne. 3 × 2 m. Rastie v mierne vlhkej pôde. M. vajcovitý (*A. ovalis*) je podstatne menší: 1,20 × 1,20 m. Uprednostňuje priepustnú pôdu a teplejšie stanovište.

Magnólie

Magnolia sp.

Magnólie sú rýchlo rastúce kry alebo stromy. M. japonská (*M. kobus*), m. hviezdokvetá (*M. stellata*) a m. Löbnerova (*M.* × *loebneri*) majú hviezdicovité kvety, m. Soulangeova (*M.* × *soulangeana*) a m. Campbellova (*M. campbelii*) zas tulipánovité. Vyhovuje im pôda bohatá na živiny, aj ílovitá, s vrchnou vrstvou, ktorá má dostatočný obsah kompostu a je permanentne prikrytá mulčom. Odrody kvitnúce veľmi skoro treba chrániť pred mrazom a prievanom.

ODRODA MAGNÓLIE	POLOVICA MARCA	ZAČIATOK APRÍLA	KONIEC APRÍLA
Biela	*M. kobus* *M. stellata* ➤ *M.* × *loebneri* 'Merrill'	'Alba Superba' 'Sayonara' 'Milky Way'	'Brozzonii' 'Manchu Fan'
Ružová	'Diva' 'Iolanthe' 'Royal Crown'	'Lennei' 'Athene' 'Sundew' ➤	'Serene' 'Daybreak' (lososová farba)
Prechádzajúca do ružovej	'Leonard Messel'	'Star Wars' 'Heaven Scent' 'Apollo'	'Vulcan' 'Spectrum'
Purpurová		'Genie' 'Black Tulip'	*M. liliiflora* 'Nigra' ➤ *M. liliiflora* 'O'Neil'
Žltá			'Elisabeth' 'Buttercup' 'Maxine Merrill' 'Yellow Fever' 'Daphne'

Čerešňa pílkatá, sakura

Prunus serrulata

Sakura zažíva dve vlny kvitnutia. Ak má možnosť rásť prirodzene, stáva sa z nej majestátny strom. Má nespočetne veľa odrôd kvitnúcich skoro alebo neskoro, sčasti až do konca mája. Obľubuje mierne vlhkú priepustnú humóznu úrodnú pôdu. Vyhovuje jej slnko alebo polotieň. Často sa vrúbľuje na čerešňu vtáčiu (*P. avium*), aby sa lepšie prispôsobila ílovitým alebo vápenatým pôdam.

ODRODA	POLOVICA MARCA	ZAČIATOK APRÍLA	APRÍL
Biela	'The Bride' ⮟ 'Kojo-no-mai'	'Shogetsu' 'Shirotae' ➤	'Tai-Haku' *P. avium* 'Plena'
Ružová	'Accolade' 'Pandora'	'Amanogawa' 'Kiku Shidare Zakura'	'Edo' 'Yae-Murasaki-Sakura'
Prechádzajúca do ružovej	'Fukubana' 'Collingwood Ingram' 'Kursar'	'Kanzan' 'Royal Burgundy' 'Pink Perfection'	'Fugenzo' 'Hisakura' 'Shirofugen' ➤

Prunus 'The Bride'

KRY

Dulovec pyšný

Chaenomeles × *superba*

Je to opadavý krík s rozložitým alebo kompaktným rastom, s jednoduchými kvetmi červenej ('Crimson and Gold' ➤, 'Nicoline'), bielej ('Nivalis' ➤), ružovej ('Pink Lady', 'Flocon Rose') alebo oranžovej farby ('Cido'), niekedy aj s plnými kvetmi ('Yuki-Goten', 'Cameo', 'Kinsindin', 'Mango Storm'), ktoré rozkvitajú pred vypučaním listov na konároch starších ako rok. Kríku vyhovuje hlboká priepustná kyslá pôda bohatá na živiny. Darí sa mu na slnku alebo v polotieni. Toleruje orezávanie. 0,60 – 2 × 2 m a viac.

Acer platanoides

Amelanchier sp.

Magnolia liliiflora 'Nigra'

Magnolia × *soulangeana* 'Sundew'

Magnolia stellata

Prunus serrulata 'Shirofugen'

Prunus 'Shirotae'

Chaenomeles × *superba* 'Crimson and Gold'

Chaenomeles × *superba* 'Nivalis'

Kéria japonská

Kerria japonica ➤

Veľké zlatožlté kvety, jednoduché alebo plné, vyrastajú na štíhlych pružných konároch, ktoré sa rozrastajú ako kríky malinčia. Toleruje všetky stanovištia a má rada úrodnú pôdu. 1,50 × 2 m a viac.

Drevité pivonky

Pivonka Delavayova (*Paeonia delavayi = P. lutea*) a hybridy

Majú veľké jednoduché, poloplné alebo plné kvety najrôznejších farieb, čo závisí od pôvodu. Vyznačujú sa bujným olistením exotického štýlu. Stačí im jednoduché pestovanie na plnom slnku alebo v polotieni. Uprednostňujú hlbokú úrodnú pôdu, skôr vápenatú. 1 – 2 × 1 – 2 m.

Rez na konci kvitnutia znižuje požiadavky na priestor. Pôdu treba hnojiť do hĺbky, aby sa rastlina lepšie zakorenila. Bod zaštepenia sa má nachádzať pod úrovňou pôdy, rastlina tak lepšie vytvorí vlastné korene.

Výber pivoniek je veľmi subjektívny a závisí od vkusu a disponovanosti jednotlivca. Poznáme štyri veľké skupiny odrôd s väčšími či menšími osobitosťami. Postupnosť kvitnutia približne zodpovedá údajom v tabuľke, hoci jestvujú aj určité výnimky.

PIVONKY	APRÍL	APRÍL – MÁJ	MÁJ
Druhy	*P. delavayi* *P. delavayi* var. *lutea*	*P. rockii*	*P. suffruticosa*
Odrody*	'High Noon', 'Souvenir de Maxime Cornu' 'Helene Martin' 'Black Panther' 'Mystery'	'Baron Thyssen' 'Étoile des Neiges' 'Luella' 'Dojean' 'Sir Peter Smithers'	'Duchesse de Morny' 'Hana-Kisoï' 'Isabelle Rivière' 'Godaishu' 'Taiyo'

* príklady pre všetky farby

– p. Delavayova (*P. delavayi*): Má skôr malé kvety žltej, oranžovej alebo červenej farby. Laločnaté lístky sú často od stonky červenkasté. Veľa odrôd vytvára odnože. 1 – 1,20 m.

– p. Delavayova (*P. delavayi* var. *lutea*) ➤: Zdobia ju kvety žltej, oranžovej alebo červenej farby a veľké špicaté laločnaté listy. Má silný rast. 1,50 – 2 m a viac.

– p. Rockova (*P. rockii*) ➤: Biele kvety majú fialovú kresbu na báze lupienkov. Odrody sa pýšia všetkými farbami. Kvety často šíria príjemnú vôňu. Lístky sú hlboko vykrojené. 1,50 – 2 m.

– p. krovitá (*P. suffruticosa*) ➤: Kvety sú veľmi rozmanité, podobné bylinným pivonkám, sú jednoduché, poloplné a plné. Má kríkový vzrast s okrúhlymi laločnatými lístkami. 1,50 m.

Ríbezľa krvavá

Ribes sanguineum

Je to ker so súkvetiami kvetov ružovočervenej ('Pulborough Scarlet' ➤), svetloružovej ('Albescens', 'Poky's Pink'), bielej ('White Icicle') alebo lososovej farby (r. Gordonova = *R.* × *gordonianum*). Kvitne koncom marca alebo začiatkom apríla. Ríbezli prospieva úrodná pôda, slnko alebo polotieň. Jednoducho sa pestuje a rýchlo rastie. 2 × 1,50 m.

Tavoľníky

Spiraea sp.

Kríky sa ľahko pestujú, vyznačujú sa bohatou kvetinovou výzdobou a líšia sa iba tvarom listov alebo časom kvitnutia. Majú elegantný oblúkový vzrast, ktorý sa ešte zvýrazní presvetľovacím rezom po odkvitnutí. Preferujú slnko alebo polotieň a pôdy, ktoré nie sú priveľmi suché. 1,50 × 1,50 m. Výnimkou v rozmeroch je t. Veitchov (*S. veitchii*), ktorý dorastá do veľkosti 3 × 1 m.

FEBRUÁR – MAREC	POLOVICA APRÍLA – POLOVICA MÁJA	KONIEC MÁJA – JÚN
Spiraea thunbergii ➤ *S.* × *cinerea* 'Grefsheim'	*S. arguta* *S. cantoniensis*	*S. nipponica* *S. veitchii*

Kalina Carlesova, k. anglická, k. Burkwoodova a k. Juddova

Viburnum carlesii ➤, *V.* × *carlcephalum*, *V.* × *burkwoodii* a *V.* × *juddii*

Kvety majú usporiadané do gule, ktorá vyzerá ako kvet hoje. Púčiky sú zvyčajne ružové. Rozkvitnuté kvety sú biele a intenzívne voňajú. Kríky sú štíhle, vekom sa zaoblujú. Niektoré sú mrazuvzdorné. Prospieva im mierne vlhká úrodná pôda s nízkym obsahom vápnika (pokiaľ rastlina nie je naštepená na siripútku *V. lantana*). Darí sa im na slnku alebo v polotieni. 1,80 × 1,80 m.

ZAČIATOK APRÍLA	POLOVICA APRÍLA	KONIEC APRÍLA
'Chenaultii' ➤ 'Ann Russell' 'Diana' 'Eskimo'	'Conoy' 'Compact Beauty' 'Cayuga' 'Chesapeake'	'Chesapeake' 'Mohawk' ➤ 'Fullbrook' 'Park Farm Hybrids'

Ďalšie kry: *Mahonia aquifolium, Osmanthus* × *burkwoodii, Pieris japonica, Ribes speciosum, Skimmia japonica*

Ribes sanguineum 'Pulborough Scarlet'

Kerria japonica

Paeonia delavayi var. *lutea*

Paeonia rockii

Paeonia suffruticosa

Spiraea thunbergii

Viburnum carlesii

Viburnum × burkwoodii 'Chenaultii'

Viburnum × *burkwoodii* 'Mohawk'

POPÍNAVÉ RASTLINY

Jarné plamienky

Clematis sp.

Sú to popínavé rastliny, ktoré rozkvitajú na vrchole minuloročných výhonkov hneď po skončení mrazov. Uprednostňujú slnečné, nie priveľmi horúce stanovištia. Darí sa im v priepustnej úrodnej pôde. Spätný rez nie je nutný. Je však možný po odkvete, aby sa rastlina zmladila a podporilo sa kvitnutie na budúci rok.

– p. alpínsky (*C. alpina*): Má modré, ružové alebo biele kvety, ktoré majú tvar predĺžených zvončekov. Kvitne od apríla do mája. Namiesto popínania sa radšej plazí po kríkoch. 2 m.

– p. veľkolupienkový (*C. macropetala*) ➤: Má jednoduché alebo plné kvety v tvare zvončekov modrej, ružovej alebo bielej farby. Kvitne od apríla do mája. Rastie bujnejšie ako *C. alpina*, ale veľmi sa nepopína. 2 – 3 m.

– p. horský (*C. montana*) ➤: Druh zdobia jednoduché kvety so štyrmi okvetnými lístkami alebo aj plné v pazuche minuloročného výhonka. 6 – 12 m.

Ďalšie popínavé rastliny: *Akebia quinata*, *Berchemia racemosa*, *Stauntonia hexaphylla*, *Stauntonia latifolia*

Vistéria čínska a v. japonská

Wisteria sinensis, W. floribunda

Sú to mohutné popínavé rastliny. *W. sinensis* je ľavotočivá, *W. floribunda* pravotočivá. Obľubujú akékoľvek pôdy s nízkym obsahom vápnika, no nie suché. Ak má vistéria rásť ako strom, neorezávajte ju. V opačnom prípade ju pravidelne ošetrujte letným rezom (až po prvý list, len čo nové výhonky dosiahnu dĺžku 1 m).

– v. japonská (*W. floribunda*) ➤: Má najdlhšie voňavé súkvetia, vyvíjajúce sa súčasne s pučaním listov.

– v. krovitá (*W. frutescens*): Kvety sa objavujú až pri plne vyvinutých listoch.

– v. čínska (*W. sinensis*) ➤: Kvitne najskôr spomedzi vistérií. Kvety sa objavujú ešte pred vypučaním listov.

– v. spanilá (*W. brachybotrys*) ➤: Má krátke súkvetia s veľkými kvetmi. Vytvára bujný záves pred pučaním listov aj počas neho.

APRÍL	MÁJ	MÁJ – JÚN
Wisteria sinensis	*W. floribunda*	*W. brachybotrys* *W. frutescens*

TRVALKY

Bergénie

Bergenia sp. ➤

Majú stopkaté kvety svetloružovej, magentovej alebo bielej farby vo vzpriamených súkvetiach. Kvetonosné stonky vyrastajú z koberca oválnych vždyzelených listov. Obľubujú slnko alebo polotieň a úrodnú pôdu. Nesvedčí im veľmi horúce stanovište. 30 cm.

Brunera veľkolistá

Brunnera macrophylla ▼

Má súkvetia malých modrých kvetov podobných nezábudke. Listy sú veľké, srdcovité, v závislosti od odrody zelené, striebristé alebo panašované. Darí sa jej v úrodnej pôde, ktorá v lete môže aj vyschnúť. Má rada tieň alebo polotieň. 40 × 60 cm.

Brunnera macrophylla

Prvosienky

Primula sp.

Sú symbolom jari, lebo kvitnú veľmi skoro po samovýseve. Rozmnožujú sa siatím alebo v prípade plných odrôd a farebných výberov delením ihneď po odkvete. Potrebujú slnko alebo polotieň. Obľubujú mierne vlhké pôdy.

MAREC	APRÍL	APRÍL – MÁJ
Primula vulgaris	*P. veris* *P. elatior*	*P. auricula* *P. denticulata* *P. sieboldii*

– p. holá (*P. auricula*) ➤: Má voskovité kvety s purpurovými, so žltými, s modrými, so zelenými a s inofarebnými korunnými lupienkami s vôňou pomarančových kvetov. Vytvára hrubé listy s viac alebo menej výrazným efektom pomúčenia. Uprednostňuje slnko a mierne vlhkú priepustnú pôdu. Je vhodná do skalky aj na obruby. 15 cm.

– p. zúbkatá (*P. denticulata*): Je to druh prvosienky, ktorej kvety slezovej, magentovej alebo bielej farby sú usporiadané do guľovitého súkvetia na vrchole neolistenej stonky. Rastie vo vlhkej pôde. 35 cm.

– p. vyššia (*P. elatior*): Malé svetložlté kvety kvitnú na vrchole stonky dlhej 15 – 20 cm.

– p. Sieboldova (*P. sieboldii*): Má svetloružové kvety s korunnými lupienkami s celistvým alebo laločnatým okrajom. Na konci vzpriamenej stonky má tmavozelené plstnaté listy. Obľubuje polotieň a ľahkú vlhkú pôdu. 15 cm. Odnožami sa rýchlo rozrastá a tvorí súvislý koberec. V júni sa zaťahuje.

– p. jarná (*P. veris*): Voňavé zlatožlté kvety vyrastajú na stonke dlhej 15 – 20 cm. Má rada slnko a ťažšiu pôdu (lúky, úbočia).

– p. bezbyľová (*P. vulgaris*) ➤: Bledožlté kvety s krátkymi stopkami a so žltým stredom sú usporiadané v súkvetí na konci stonky vyrastajúcej z prízemnej ružice svetlozelených zvráskavených listov. V záhonoch aj v trávnikoch ľahko zdomácnie. 15 cm. *P. vulgaris* subsp. *sibthorpii* má ružové kvety so žltou kresbou.

Clematis macropetala

Clematis montana

Wisteria floribunda 'Macrobotrys'

Wisteria sinensis

Wisteria brachybotrys

Bergenia 'Perfect'

Primula auricula

Primula vulgaris

Mliečniky

Euphorbia sp.

Pýšia sa dlho kvitnúcimi kvetmi. Niektoré majú ostnaté stonky. Listy sú často pestré a niekedy vždyzelené. Preferujú úrodnú pôdu. Vysádzajte veľmi mladé rastliny, aby sa dobre zakorenili.

ZAČIATOK JARI	NESKORÁ JAR	LETO
Euphorbia amygdaloides *E. myrsinites* *E. polychroma* *E. amygdaloides* subsp. *robbiae*	*E. characias* *E. cyparissias* *E. griffithii* *E. × martinii*	*E. palustris* *E. sikkimensis*

– m. mandľovitý (*E. amygdaloides*) ➤: Stonky s kvetmi sa objavujú od apríla do júla. Listy sú mäkké, vždyzelené. Dobre toleruje tieň alebo polotieň. Ak je v prievane, je náchylný na múčnatku.

Euphorbia amygdaloides

– m. stredomorský (*E. characias*) ➤: Žltozelené kvety s tmavohnedou jemnou kresbou sú usporiadané vo valcovitom súkvetí na vrchole stonky. Stonka je pevná s modrými tučnými listami. Rozmnožuje sa výsevom. 1 × 1 m.

– m. stredomorský (*E. characias* var. *wulfenii*) ➤: Kvety majú jemnú čiernu kresbu.

– m. chvojkový (*E. cyparissias*): Kvety vyrastajú na vrchole stonky. Listy sú opadavé, čiarkovité, svetlozelené, v jeseni maslovožlté. Vyznačuje sa silným rastom. 30 cm. Druhu sa darí na suchých miestach a v tieni.

– m. Griffitov (*E. griffithii*) ➤: Súkvetia oranžových kvetov vyrastajú na vrchole tenkých stoniek. Druh kvitne od mája do júla. Listy sú medenooranžovej farby. Tvorí odnože. Preferuje slnko alebo polotieň a vlhkú pôdu. 90 cm.

– m. myrtovitý (*E. myrsinites*): Súkvetia sú prítomné od marca do júna. Má plazivé výhonky s modrastými šupinovitými listami. 25 × 50 cm. Podobný m. nicejský (*E. nicaeensis*) má menej husté a užšie listy.

– m. Martinov (*E. × martinii*) ➤ (*E. characias* × *E. amygdaloides*): Trsy červenkastých listov kontrastujú s kvetmi. Je medziformou oboch rodičovských druhov. Má rád slnko alebo polotieň a priepustnú pôdu.

– m. močiarny (*E. palustris*): Veľmi veľké súkvetia vyrastajú na vrchole hrubých stoniek. Kvitne v júni až júli. Darí sa mu vo vlhkej úrodnej pôde. Je to príťažlivá a nádherná rastlina. 1,20 m. Odroda 'Walenburg Glory' má v jeseni ružovočervené sfarbenie.

– m. mnohofarebný (*E. polychroma = E. epithymoides*): Žltozelené sploštené súkvetia vyrastajú na vrchole výhonkov. Kvitne v apríli až júni. Je veľmi odolný. Vyznačuje sa krásnym jesenným sfarbením. 50 cm. M. chlpatý (*E. pilosa*) 'Major' je porovnateľný, ale kvitne do septembra. Má intenzívnejší rast. 70 cm.

– m. mandľovitý Robbovej (*E. amygdaloides* subsp. *robbiae*) ➤: Kvitne od apríla do júla. Má jasnozelené listy. Druh tvorí odnože a rýchlo sa šíri. Je to nesmierne vhodná pôdopokryvná rastlina do tieňa.

– m. sikkimský (*E. sikkimensis*) ➤: Vytvára veľké súkvetia na vrchole stoniek. Kvitne od júla do augusta. Má sivozelené listy s červenou žilnatinou. Obľubuje úrodnú pôdu. Bujne sa rozrastá. 1,20 m. M. východohimalájsky (*E. pseudosikkimensis*) a m. Wallichov (*E. wallichii*) sú podobné.

Ďalšie trvalky: *Ajuga reptans*, *Aponogeton distachyos*, *Arabis caucasica*, *Armeria maritima*, *Aster alpinus*, *A. tongolensis*, *Aubrieta deltoidea*, *Aurinia saxatilis*, *Iberis sempervirens*, *Lysichiton americanus*, *L. camtschatcensis*, *Omphalodes cappadocica*, *Pachyphragma macrophylla*, *Pentaglottis sempervirens*, *Pulmonaria* sp., *Pulsatilla vulgaris*, *Saxifraga decipiens*, *S. umbrosa*, *Trollius europaeus*, *Viola odorata*

CIBUĽOVINY

Veternica hájna

Anemone nemorosa ➤

Má jednoduché, poloplné alebo plné kvety bielej, ružovej alebo modrastej farby. Druh vytvára rastlinné koberce pod krovinatým podrastom alebo pod živými plotmi. Uprednostňuje polotieň a humóznu pôdu. 10 cm.

Korunka strakatá

Fritillaria meleagris ➤

Má purpurové zvončekovité kvety so štvorčekovým vzorom, niekedy biele. Vyrastajú po jednom alebo dvoch na konci stonky. Je to nenápadná a veľmi pôvabná rastlina. Vyhovuje jej slnko a vlhká pôda. Malé chúlostivé cibuľky sa vysádzajú v septembri do hĺbky 3 cm. Netoleruje vysušenie. 20 cm.

Hyacintovce

Hyacinthoides sp.

Vytvárajú modrý alebo modrofialový koberec kvetov, občas aj bielych alebo ružových. Používajú sa ako podrast pod stromy a kry. Prospieva im polotieň alebo tieň a úrodná pôda. Vysádzajú sa v septembri/októbri do hĺbky 5 cm. Rod má dva blízko príbuzné druhy, ktoré sa ľahko krížia.

– hyacintovec španielsky (*H. hispanica*): Je redší a väčší. Kvety sú usporiadané v strapci na konci stonky. 35 – 40 cm.

– h. ovisnutý (*H. non-scripta*) ➤: Kvety vyrastajú v jednostrannom strapci na konci stonky. 25 cm.

Euphorbia characias

Euphorbia characias var. *wulfenii*

Euphorbia griffithii

Euphorbia × *martinii*

Euphorbia amygdaloides subsp. *robbiae*

Euphorbia sikkimensis

Anemone nemorosa

Fritillaria meleagris

Hyacinthoides non-scripta

Bleduľa letná

Leucojum aestivum ➤

Kvety sú zvončekovité, biele, so zelenou škvrnou uprostred úzkych okvetných lístkov. Má rada slnko alebo polotieň a úrodnú pôdu, aj vlhkú. Pevné cibule sa vysádzajú medzi septembrom a novembrom do hĺbky 15 cm.

Modrica arménska

Muscari armeniacum ➤

Má kužeľovité strapce svetlofialových, tmavomodrých alebo nebovomodrých kvetov vyrastajúcich medzi dlhými úzkymi listami podobnými listom trávy. Kvitne aspoň tri týždne. Výborne sa rozmnožuje v priepustných humóznych pôdach. Darí sa jej na slnku alebo v polotieni. 20 cm.

Tulipány

Tulipa sp.

Cibule sa vysádzajú v septembri/októbri do hĺbky 5 až 10 cm. Kvety rozkvitajú medzi marcom a aprílom na stonkách dlhých 15 až 60 cm. Vyžadujú plné slnko a priepustnú úrodnú pôdu. Správnou voľbou rozmanitých druhov a odrôd možno v záhrade dosiahnuť kontinuálne kvitnutie až tri mesiace.

„Botanické" tulipány sa správajú ako v prírode a nie sú striktne upravené, aj keď existujú variety vhodné na záhradkárčenie.

„Vyšľachtené" aj hybridné tulipány sú usporiadané podľa príbuzenského vzťahu a charakteristík. V každej skupine a nachádzajú rôzne farby, pričom charakteristiky týkajúce sa ich vegetačného obdobia či výšky sú podobné.

Tulipa violacea

ABY TULIPÁNY OPÄŤ ROZKVITLI

Aby tulipány kvitli, potrebujú teplé stanovište, lebo púčik pre budúci rok sa vytvára len pri určitej teplote. Tam, kde pôda v lete vyschne a dôkladne sa prehreje, môžu tulipány zostať v zemi a bude sa im dariť. Tam, kde sú letá chladné, treba cibule tulipánov z pôdy vybrať hneď, ako listy zvädnú. Cibule skladujeme na suchom mieste pri okolitej teplote. To postačuje na to, aby opäť rozkvitli. Vysádzame ich v septembri/októbri.

MAREC – APRÍL (15 – 25 CM)	ZAČIATOK APRÍLA (25 – 35 CM)	KONIEC APRÍLA (35 – 60 CM)	MÁJ (35 – 60 CM)
Tulipa violacea ➤	*T. bakeri* *T. clusiana*	*T. tarda* (15 cm)	*T. sylvestris* *T. acuminata*
Tulipány Greigii a Kaufmanniana: 'Chaperon Rouge' 'Heart's Delight' 'Ancilla' 'Goudstuck' 'Tchaikovsky' 'Turkish Delight'	**Plné kvety, skorá skupina:** 'Schoonoord' 'Peach Blossom' 'Carlton' 'Orange Nassau' 'Monte Carlo' ➤	**Hybridy Darwin:** 'Apeldoorn' 'Golden Apeldoorn' 'Pink Impression' 'Dutch Fair'	**Ľaliovité hybridy:** 'China Pink' ➤ 'Westpoint' 'Ballerina' 'White Triumphator' 'Queen of Sheba'
Tulipány Fosteriana: 'Mme Lefeber' 'Orange Emperor' 'Candela' 'Purissima'	**Jednoduché kvety, skorá skupina:** 'Apricot Beauty' 'Princess Irene' ➤ 'Diana' 'Général de Wet' 'Christmas Dream' 'Yokohama'	**Jednoduché kvety, neskorá skupina:** 'Queen of the Night' 'Shirley' 'New Design'	**Tulipány Viridiflora:** 'Spring Green' 'Groenland'
T. praestans: 'Unicum' 'Fusilier'	**Tulipány Triumph:** 'Anna José' 'Arabian Mystery' 'Baronesse' 'Golden Melody' 'White Dream'	**Plné kvety, neskorá skupina:** 'Carnaval de Nice' 'Mount Tacoma' 'Lilac Perfection' 'Uncle Tom' 'Angelique'	**Papagájovité tulipány:** 'Blue Parrot' 'Estella Rijneveld' 'Oiseau de Feu' 'Black Parrot' 'Flaming Parrot' 'White Parrot' 'Texas Gold' ➤

Tento zoznam odrôd je len odporúčaním, pretože ponuka vyšľachtených tulipánov sa každý rok výrazne mení a v závislosti od dodávateľa je k dispozícii rozličný sortiment.

Ďalšie cibuľoviny: *Incarvillea delavayi*

JEDNOROČNÉ A DVOJROČNÉ RASTLINY

Horčičníky

Erysimum sp. ➤

Majú ružové, biele, červené alebo oranžové súkvetia. Rastliny majú kríčkovitý vzhľad a podlhovasté listy. Obľubujú plné slnko a priepustnú kamenistú pôdu. Výsev sa uskutočňuje v máji/júni, jednotenie v auguste/septembri, aby rastlina kvitla nasledujúci rok. 50 × 50 cm. Existuje veľa voňavých odrôd. H. ľanolistý (*E. linifolium*) 'Bowle's Mauve' je sterilná odroda, rozmnožuje sa odnožami a kvitne až 6 mesiacov.

Mesačnica ročná

Lunaria annua ➤

Má vertikálne rastúcu stonku zakončenú súkvetím s početnými magentovými alebo bielymi kvetmi, ktoré sa rýchlo menia na známy oválny plod – šešuľku. Listy sú trojuholníkovité. Uprednostňuje slnko alebo polotieň a mierne vlhkú úrodnú pôdu. Sadenice s dvoma a troma listami sa vyvíjajú na konci leta. 45 – 70 cm.

Ďalšie: *Myosotis sylvatica*, *Viola* × *wittrockiana*